

Příloha k protokolu o SZZ č..... Diplomant: **K o c h o v á Kateřina**

Vysoká škola: **PF JU České Budějovice** Aprobace: **AJ-D/ZŠ**

Katedra : **pedagogiky a psychologie** Recenzent diplomové práce:

Datum odevzdání posudku: **25.7.2007** **PhDr.Olga Jílková**

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Citová vazba k rodičům (attachment) v rané adolescenci a její souvislosti s osobnostními charakteristikami dětí

Zpracovávané téma je velmi aktuální, zároveň ale i metodologicky náročné. Autorka je pojala značně obsáhle v práci rozdělené symetricky do dvou částí – na část teoretickou a praktickou.

V teoretické části práce shrnuje teorie citové vazby /attachmentu/ včetně projevů vnějších – vazbového chování i vnitřních – dvou úrovní citové vazby. V tomto pojetí zdůrazňuje význam primární osoby. Dále uvádí typy citových vazeb, jejich utváření a vývoj, a to v jednotlivých vývojových obdobích až do adolescence, kdy je zřejmé, že různé modely citové vazby se mohou projevovat v úrovni získávání samostatnosti. Pro doplnění celkového obrazu shrnuje další vývojové charakteristiky typické pro střední školní věk a ranou adolescenci – pubescenci. Následující kapitoly obsahují informace o vývoji osobnosti, zejména jejich některých charakteristik – především temperamentu jakožto základní dispozice vytvářející pro člověka základ pro určitý typ chování, osobnostních rysů, jak jsou pojímány některými autory, osobnostních stavů. Z méně známých modelů osobnosti uvádí autorka trojdimenzionální model J.Blocka a J.Blockové.

Předkládané teorie se týkají především problematiky signalizované jako cíl pro praktickou část práce, a sice „vzájemné ovlivňování citové vazby a osobnostních charakteristik“. Základní je předpoklad vycházející ze současných poznatků, že citová vazba dítěte na primární osobu se utváří již v prenatálním období a má vliv na další sociální kontakty a vztahy dítěte.

Praktická část práce přináší informace o provedeném výzkumu u adolescentů, kdy byl posuzován vzájemný vztah mezi osobnostními charakteristikami jedince a jeho citovou vazbou. Autorka ověřovala šest základních hypotéz. Zkoumaný vzorek tvořilo 66 žáků několika základních škol, dále diferencovaných do čtyř podskupin /mladší, starší, chlapci, dívky/. Citová vazba byla posuzována metodou BISC /Das Bindungsinterview für die späte Kindheit / - ta představuje polostrukturované interview /příloha č. 1/. To bylo administrováno individuálně, zaznamenáváno pomocí videozáznamu a vyhodnocováno. Vlastní hodnocení bylo prováděno ve třech aspektech: reprezentace primární osoby, strategie chování dítěte v zátěžových situacích a zátěž kladená na adolescenta celkově. Výsledky jsou zachyceny v tabulce i volně komentovány rozhovory s jednotlivými osobami. Pro zjišťování osobnostních charakteristik pak byla užita metoda CCQ /California Child Q-Sort/ – zachycující ego-kontrolu, ego-flexibilitu, závislost na poli. Metoda CCQ /uvedena v příloze 2/ je tvořena jednotlivými tvrzeními – celkem 100, vztahujícími se k výše uvedeným dimenzím. Vlastní zadání i zpracování je dosti náročné, vyhodnocení však umožnil program SPSS.

Na str. 67 je uvedena přehledná tabulka vztahů mezi hodnotami BISC a CCQ, na dalších stránkách tabulky následující.

Výpočtem korelací pomocí Pearsonova koeficientu byly shledávány závislosti mezi posuzovanými charakteristikami u všech zkoumaných osob v BISC. Nepotvrdila se tak hypotéza 1 předpokládající střední a vyšší hodnoty u reprezentace podpory matky a otce a u strategie zátěže, ani hypotéza 2, že adolescent, který pocítuje chování matky a otce jako méně zatěžující hodnotí jejich chování jako více podporující a v situaci zátěže se na ně obrací, naopak se potvrdila hypotéza 3 jejímž výstupem je vlastně zjištění, že čím více adolescent vnímá své rodiče jako podporující a přístupné, tím více se na ně obrací.

Nepotvrdila se ani hypotéza 4 -adolescenti s úzkou citovou vazbou na rodiče se měli lépe přizpůsobovat okolním změnám, být samostatní, hypotéza 5-málo zatěžovaní žáci chováním rodičů by měli být více flexibilní ve vztahu k okolí. Potvrzena byla hypotéza 6, že na zkoumané proměnné nebude mít vliv pohlaví ani věk adolescentů.

Zajímavé je, že výsledky v tabulkách zahrnující sledované podskupiny se příliš neliší od hodnot celkové skupiny, naznačují však určité tendence, které jsou v práci interpretovány. Celkově je závěru konstatováno, že se předpoklady vyplývající ze souvislosti citové vazby a osobnostních charakteristik adolescentů víceméně nepotvrdily, což je částečně vysvětlováno menší reprezentativností vzorku, užitím nestandardizovaných testů /vytvořených v jiném kulturním prostředí/, malým zkoumaným vzorkem osob.

Práce je dobře zpracována po stránce obsahové i formální, obsahuje však velké množství informací, které poněkud ztěžují orientaci. Nedopatřením došlo zřejmě při provádění výpočtových procedur a kategorizaci do skupin k záměně. Na str. 59 je chybně signalizováno, že tabulka č. 5 shrnuje výsledky celého zkoumaného vzorku /ve skutečnosti orientuje jen v užívaných zkratkách/, inzerovanou informaci přináší až tabulka č. 6. Tak došlo k posunu v očíslování všech shrnujících tabulek, které uvádějí výsledky čtyř posuzovaných podskupin osob – mladší (10-11), starší (12-13), dívky a chlapci.

Diplomová práce je rozhodně zajímavá, spíše ale nadstandardní, v tomto rozsahu značně náročná na zadávání, průběh a zpracování metod. Vychází z 24 literárních odkazů.

Je však i svědectvím toho, jak obtížné je vysledování souvislostí mezi citovým připoutáním, osobnostními charakteristikami a hlavně jejich společném vlivu na rozvoj samostatnosti, emancipace v dospívání, a to nejen výzkumně, ale zřejmě i v individuálních případech /kdy situační ovlivnění může být značné/.

Práci doporučuji k obhajobě.

v ý b o r n ě

Návrh na klasifikaci diplomové práce :

PhDr. Olga Jílková

.....
podpis oponenta diplomové práce

Českých Budějovicích

25.7.2007

Vdne

Stupeň kvalifikace: výborně velmi dobře dobře nevyhověl